

УДК 37.06.091.004.9

Яськова Наталя Василівна

молодший науковий співробітник

Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, м. Київ, Україна

Natalia V. Yaskova

Research Assistant

Institute of Information Technologies and Learning Tools of NAPS of Ukraine, Kyiv, Ukraine

ORCID: 0000-0003-1920-8365

e-mail: natawaoleksuk@ukr.net

СУЧАСНИЙ СТАН ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ТА ДЛЯ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НАУКОВИХ І НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Анотація. У публікації проаналізовано сучасний стан використання електронних соціальних мереж у роботі з учнями загальноосвітнього навчального закладу та для розвитку інформаційно-дослідницької компетентності наукових і науково-педагогічних працівників. Обґрунтовано необхідність використання електронних соціальних мереж для розвитку інформаційно-дослідницької компетентності наукових і науково-педагогічних працівників. Розкрито та визначено властивості електронних соціальних мереж для роботи педагогічних працівників, а також окреслено можливості безпечного використання електронних соціальних мереж учнями. Доведено, що впровадження електронних соціальних мереж в загальноосвітній навчальний заклад ефективно впливає на формування інформаційно-дослідницької компетентності наукових і науково-педагогічних працівників. Висвітлено особливості проблеми використання електронних соціальних мереж у загальноосвітніх навчальних закладах та для розвитку інформаційно-дослідницької компетентності наукових і науково-педагогічних працівників. Описано результати проведеного педагогічного експерименту з вчителями щодо можливостей використання електронних соціальних мереж у роботі педагогів загальноосвітнього навчального закладу.

Визначено стан використання електронних соціальних мереж вчителями у роботі зі школярами, обізнаності вчителів, наукових та науково-педагогічних працівників щодо використання електронних соціальних мереж у своїй роботі. Підкреслюється, що наукові та науково-педагогічні працівники можуть використовувати електронні соціальні мережі для формування інформаційно-дослідницької компетентності. Вважаємо, що використання електронних соціальних мереж є перспективним: для проведення певних частин наукових досліджень та поширення їх результатів, повідомлень про наукові масові заходи, для підтримки наукової комунікації та розвитку інформаційно-дослідницької компетентності аспірантів, наукових і науково-педагогічних працівників.

Ключові слова: електронні соціальні мережі; педагогічні працівники; загальноосвітній навчальний заклад; школярі; інформаційно-дослідницька компетентність; науково-педагогічні працівники.

Abstract. The publication analyzes the current state of use of electronic social networks in working with students of secondary schools and for the development of information and research competence of researchers and research and teaching staff. The necessity of using electronic social networks for the development of information and research competence of scientific and scientific-pedagogical workers is substantiated. The properties of electronic social networks for the work of pedagogical workers are revealed and determined, as well as the possibilities of safe use of electronic social networks by students are outlined. It is proved that the introduction of electronic social networks in a secondary school effectively influences the formation of information and research competence of scientific and scientific-pedagogical workers. The peculiarities of the problem of using electronic social networks in secondary schools and for the development of information and research competence of scientific and scientific-pedagogical workers are highlighted. The results of the conducted pedagogical experiment with teachers on the possibilities of using electronic social networks in the work of teachers of a secondary school are described.

The state of use of electronic social networks by teachers in working with students, awareness of teachers, scientific and scientific-pedagogical workers on the use of electronic social networks in their work is determined. It is emphasized that scientific and scientific-pedagogical workers can use electronic social networks to form information-research competence. We believe that the use of electronic social networks is promising: to conduct certain parts of research and dissemination of their results, reports on scientific events, to support scientific communication and development of research competence of graduate students, researchers and research and teaching staff.

Keywords: electronic social networks; pedagogical workers; general educational institution; schoolchildren; information and research competence; scientific and pedagogical workers.

ВСТУП

Постановка проблеми. У сучасному світі електронні соціальні мережі є однією із невід'ємних складових комунікації. Так, активне застосування електронних соціальних мереж серед школярів різного віку, студентів, наукових та науково-педагогічних працівників зумовлюють своїми можливостями привабливість для використання у галузі освіти та науки. Суспільне замовлення на впровадження новітніх, інноваційних та інформаційно-комунікаційних технологій в галузь освіти широко зростає. Капустян І. у публікації [5, с. 40] констатує, що керівник Європейської комісії з питань освіти і культури, наголосив, що одним з пріоритетів європейського співробітництва є використання Інтернет-технологій та мультимедіа з метою покращання якості освіти. Сучасне суспільство вимагає від наукових та науково-педагогічних працівників розвитку професійних здібностей, в тому числі й інформаційно-дослідницької компетентності. Тому використання електронних соціальних мереж у загальноосвітньому навчальному закладі має низку переваг та можливостей, а також мають бути враховані під час трансформації освітніх та наукових систем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання використання електронних соціальних мереж в освіті досліджували Т. Архіпова [1], Р. Гуревич [2], Ю. Дюлічева, С. Івашнова [4], В. Коваленко [7], С. Крібель [9], Г. Кучаковська [10], С. Литвинова [11], С. Мигович [13], Є. Патаракін [16], О. Пінчук [17], О. Соколюк, Н. Тверезовська, А. Яцишин [20,19] та ін. Науково-педагогічні засади використання інформаційних технологій у вищій школі вивчали такі учені, як А. Абдукадіров, Г. Александров, В. Биков, Т. Гергей. Б. Гершунський, Р. Гуревич, М. Жалдак, В. Монахов, Н. Морзе, В. Фрейман, О.Спірін, С. Сисоєва, Ю. Рамський, Ю.Триус, М. Овчіннікова та ін. Дослідники наголошували на тому, що інформатизація освіти є однією із ключових тенденцій розвитку сучасної педагогічної парадигми. Також, питанням використання електронних соціальних мереж присвячені попередні публікації автора даної статті [17,20,19].

Незважаючи на наявність значної кількості науково-методичних праць, які присвячені використанню електронних соціальних мереж в галузі освіти та науки, малодослідженим залишається питання щодо використання ЕСМ у роботі вчителів загальноосвітнього навчального закладу, а також для підтримки наукових та науково-педагогічних працівників, а тому вважаємо цю проблему актуальною і такою, що потребує спеціального дослідження.

Мета статті: визначити сучасний стан використання електронних соціальних мереж у загальноосвітньому навчальному закладі; розкрити особливості застосування електронних соціальних мереж для розвитку інформаційно-дослідницької компетентності наукових і науково-педагогічних працівників.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Одним з ефективних засобів організації навчально-виховного процесу та соціально-педагогічної роботи ми вбачаємо у використанні електронних соціальних мереж у роботі зі школярами. Для нашого дослідження важливим є здійснення аналізу властивостей застосування педагогічними працівниками електронних соціальних мереж у роботі зі школярами, а також для розвитку інформаційно-дослідницької компетентності наукових і науково-педагогічних працівників.

Науковець [2 с. 53] наголошує на тому, що електронні швидко вступають в життя науково-педагогічних працівники, розширяючи навчально-виховну територію освітнього закладу. У той же час, дослідниці [1] зазначають, що електронні соціальні мережі дають можливість забезпечити не лише творчу дослідницьку діяльність у навчально-виховному процесі, але й значно підвищують інтерес до самостійної позааудиторної роботи шляхом «інтеграції навчально-методичних матеріалів у соціальні мережі» не лише в студентів, але й взагалі в молоді та школярів. На думку [17, с. 16] «використання електронних соціальних мереж в освіті може мати синергійний ефект, пов'язаний, зокрема, з тим, що комбіноване використання кількох взаємоузгоджених педагогічних стратегій виявляється кориснішим, аніж ізольоване впровадження якоїсь однієї».

Проаналізувавши різноманітну психолого-педагогічну та методичну літератури з проблеми дослідження, варто описати класифікацію електронних соціальних мереж, яка була запропонована С.Коноплицьким [8]:

1. Універсальні (Facebook, MySpace, VKontakte, Twitter та ін.).
2. Системи миттєвого обміну повідомленнями: спілкування з іншими користувачами через мережу в режимі реального часу (Skype, ICQ, MSN Messenger та ін.).
3. Інтернет-чати: можливість одночасно декільком користувачам спілкуватися в режимі реального часу.
4. Інтернет-форуми: можливість створювати нові теми, коментувати і обговорювати повідомлення інших користувачів.
5. Веб-блоги – особисті он-лайн журнали окремих користувачів.
6. Вікі-довідники – портали, зміст яких може бути редагований відвідувачами (Вікіпедія).
7. Інтернет-хости: розміщення відеоматеріалів на безоплатній основі (YouTube).

Підтримуємо думку авторів [20,19,15], що до основних характеристик електронних соціальних мереж належить їх безкоштовна реєстрація, популярність, безкоштовні послуги, наявність он-лайн чату, властивість прослуховування музики, перегляд фото та відео, програвання в різноманітні он-лайн ігри, проведення заходів (олімпіад, змагань, позакласної роботи), батьківських зборів, поширення відомостей тощо.

Варто наголосити, що електронні соціальні мережі доцільно застосовувати також для підтримки наукових та науково-педагогічних працівників, а також для розвитку їх інформаційно-дослідницької компетентності. Так, дослідниця [3] розглядає інформаційно-дослідницьку компетентність наукових та науково-педагогічних працівників як здатність здійснювати з використанням ІКТ пошук, збирання, опрацювання, аналіз та представлення наукових даних відповідно до методології наукового дослідження, комунікацію, співробітництво та навчання інших, вміння використовувати сервіси електронних науково-освітніх систем для інформаційно-аналітичної підтримки науково-педагогічних досліджень, моніторингу та оцінювання наукових результатів, продукування нових суспільно-значущих знань з метою впровадження їх у практику освіти та науки. Науковці [18] виокремлюють шість компонентів компетентності дослідника:

- ✓ знання та спеціалізовані технічні навички, що включають в себе посилання на конкретні галузі знань (наприклад, біотехнологію, квантову фізику, обробку сигналів та ін.);
- ✓ компетентності, що можуть бути формалізовані, тобто розвиватися у межах спеціальних навчальних курсів, а саме: навички спілкування, навички управління проектами, навички роботи з інформаційними технологіями, мовні навички, комерційні навички, а також знання професійного середовища (академічного або промислового), управління інноваціями (включаючи наукові спостереження та оцінку) та адміністративного управління;
- ✓ компетентності, що не можуть бути формалізовані, а саме: інтелектуальні можливості, здатність вирішувати складні проблеми (включаючи формулювання проблем та вирішення проблем), здатність до співпраці (внутрішньо або зовнішньо), лідерство, інноваційна спроможність, широке бачення (включаючи широке загальне знання або можливість очікувати), здатність ставити під сумнів ідеї й припущення та ін.
- ✓ готовність, що доповнює попередні компетентності особистості, наприклад, готовність до творчості, креативності, управління проектами та ін.
- ✓ поведінкові компетентності, наприклад, вони варіюються від управління стресом до наполегливості, серед іншого: цікавість, слухання інших, стійкість, динамічність, терпіння та чесність (авторами було виявлено 32 різні поведінкові компетентності);
- ✓ мета-компетентності, що охоплюють здатність до навчання та адаптації.

Для обґрунтування науково-педагогічних умов застосування електронних соціальних мереж у загальноосвітньому навчальному закладі необхідно було визначити стан їх використання у вітчизняних школах, компетентність вчителів та науково-педагогічних

працівників щодо цих технологій. Для цього автором було проведено педагогічний експеримент.

Мета констатувального експерименту полягала у визначенні стану використання електронних соціальних мереж науково-педагогічними працівниками у роботі зі школярами.

Розглядаючи електронні соціальні мережі як засіб використання вчителями у навчально-виховному процесі, доцільно з'ясувати обізнаність респондентів щодо актуальності використання електронних соціальних мереж у професійній діяльності педагогів. Для вирішення даного питання було розроблено та впроваджено анкетування. Анкета містила запитання, що дозволило з'ясувати наступне:

1) обізнаність респондентів щодо найпоширеніших електронних соціальних мереж та їх властивостей;

2) стан використання електронних соціальних мереж у навчально-виховній та соціально-педагогічній роботі.

Опитування проводилось як з метою аналізу ступеня використання електронних соціальних мереж вчителями у навчанні та професійній діяльності, так і з метою виявлення бажання респондентів застосовувати їх на практиці.

На початку констатувального експерименту для вчителів ставилось питання: чи використовуєте Ви електронні соціальні мережі у роботі з учнями та батьками (рис.1.)?

Чи використовуєте Ви електронні соціальні мережі у роботі з учнями та батьками?

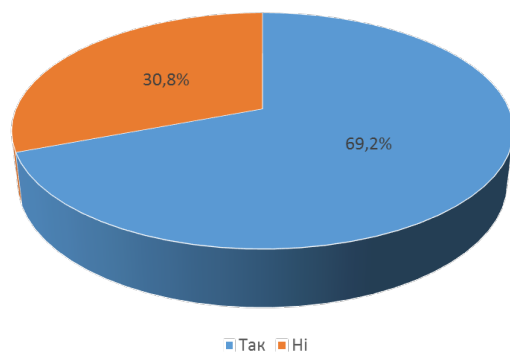

Рис. 1. Розподіл відповідей вчителів щодо актуальності агресивної поведінки

За результатами оцінювання відповідей, 69,2% вчителів використовують електронні соціальні мережі у професійній роботі. Проте 30,8% опитаних респондентів зазначили, що не використовують електронні соціальні мережі.

Тому, одним із завдань даного дослідження було з'ясувати причину відсутності використання електронних соціальних мереж вчителями в загальноосвітньому навчальному закладі (рис. 2).

Якщо ні, то чому Ви не використовуєте електронні соціальні мережі під час навчально-виховної роботи?

Рис. 2. Розподіл відповідей респондентів на запитання: «Якщо ні, то чому Ви не використовуєте електронні соціальні мережі під час навчально-виховної роботи?»

Переважає більшість респондентів не використовують електронні соціальні мережі через відсутність доступу до Інтернет-мережі та наявність профілів в соціальних мережах (50,1%) або не мають постійного доступу до мережі Інтернет (18,4%). Проте, 13,1% вчителів планують використовувати електронні соціальні мережі найближчим часом лише у роботі з учнями. Тому, ми вважаємо, варто проводити роботу з вчителями щодо переваг використання електронних соціальних мереж у роботі не лише з учнями, але й батьками та колегами. Варто надати відомості вчителям щодо різноманітних властивостей електронних соціальних мереж та можливості зворотного комунікативного зв'язку з школярами, їх батьками та колегами.

Для даного дослідження було важливим визначити, з якою метою вчителі використовують електронні соціальні мережі? (рис.3).

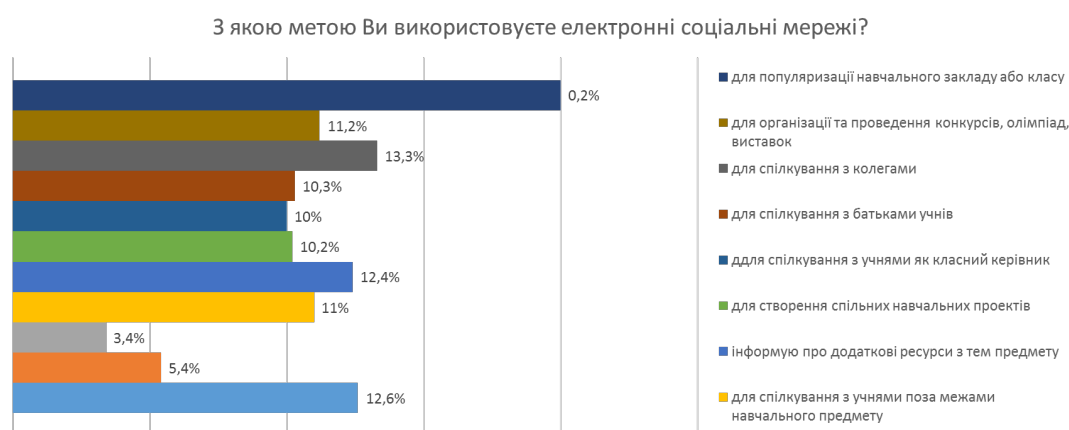

Рис. 3. Розподіл відповідей вчителів щодо визначення причин використання електронних соціальних мереж у своїй роботі

Переважає більшість респондентів (13,3%) вважають, що електронні соціальні мережі варто використовувати лише для спілкування з колегами у позаурочний час. Проте значна частка вчителів вважає, що електронні соціальні мережі можна використовувати не лише з метою консультування учнів з предмету (12,6%), поінформування щодо додаткових навчальних ресурсів (12,4%), але й для організації та проведення конкурсів, олімпіад, виставок тощо (11,3%), для спілкування з учнями поза межами навчального предмету (11%). Варто наголосити, що вчителі використовують електронні соціальні мережі для безпосередньої комунікації з учнями (10%) та для роботи з їх батьками (10,3). З результатів анкетування, визначено, що вчителів не використовують можливості електронних соціальних мереж у повному обсязі під час навчально-виховної роботи.

Як видно з рис. 4, більшість вчителів використовують в своїй професійній діяльності такі електронні соціальні мережі як: ВКонтакте (23,5%), Facebook (13,2%), Однокласники (12,6%), Google + (12%). Певна частина вчителів (11,6%) мають власні блоги на платформі Blogger та використовують їх у роботі з учнями.

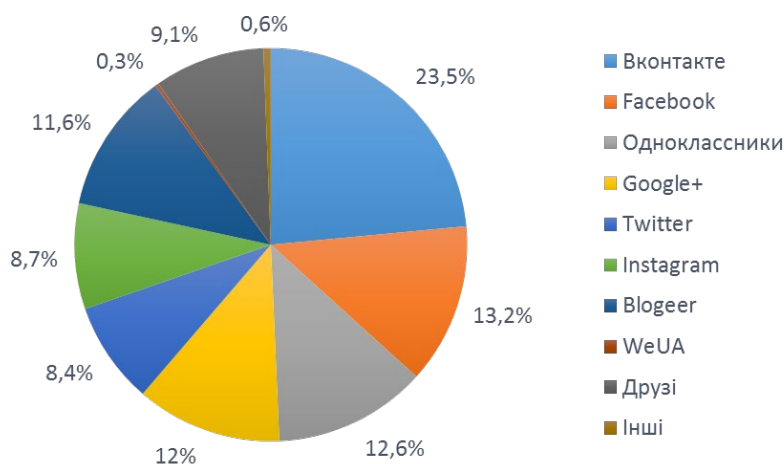

Рис. 4. Розподіл відповідей респондентів щодо найпопулярніших електронних соціальних мереж

Отже, вчителі позитивно сприймають застосування електронних соціальних мереж у навчально-виховному процесі. Проте найчастіше використовують їх не як допоміжний засіб у навчанні та вихованні, а як засіб комунікації з колегами та учнями в позаурочний час, а також для розвитку інформаційно-дослідницької компетентності.

Так, як електронні соціальні мережі – досить нове явище в галузі освіти, деякі вчителі скептично відносяться до їх застосування, наголошуючи на небезпечному та безвідповідальному використанні електронних соціальних мереж школярами. Проте, більшість учнів є досить активними користувачами соціальних мереж з метою комунікації між однокласниками та друзями в позаурочний час. Можна зробити припущення, що учні не знають про безпечне та відповідальне використання електронної соціальної мережі. Тому одним із важливих завдань нашого дослідження було визначити чи проводять вчителі з учнями спеціальні заняття чи бесіди з безпечного і відповідального використання електронних соціальних мереж. Відповіді респондентів представлено на рис. 5. При цьому 25,4% опитаних респондентів ознайомлюють учнів з конкретним переліком ризиків щодо соціальних мереж та шляхів їх подолання, та 23% вчителів проводять заняття з безпечного і відповідального використання соціальних мереж. Лише 14,3% опитаних працівників також навчають учнів налаштувати власні профілі щодо конфіденційності, що є не менш важливим.

Чи проводили Ви з учнями спеціальні заняття/бесіди з безпечного і відповідального використання електронні соціальних мереж?

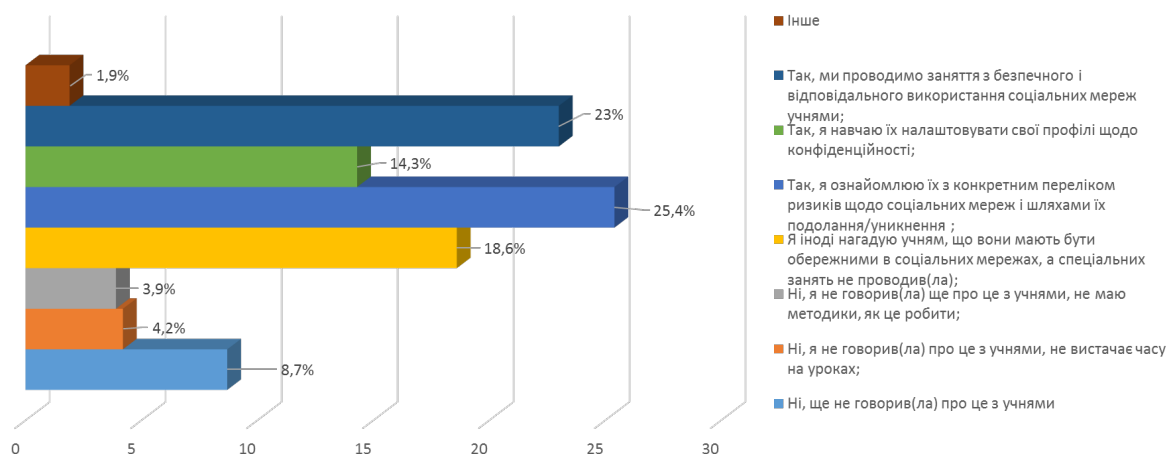

Рис. 5. Розподіл відповідей вчителів на запитання: «Чи проводили Ви з учнями спеціальні заняття/бесіди з безпечного та відповідального використання електронних соціальних мереж?»

Проведене анкетування дає змогу зробити висновки про те, що більшість опитаних респондентів вважають, що використання електронних соціальних мереж під час навчально-виховної роботи з учнями є доцільним, потрібним та актуальним. Важливим аспектом у галузі освіти та науки є підвищення кваліфікації вчителів, наукових та науково-педагогічних працівників щодо використання електронних соціальних мереж у роботі з учнями та розробка відповідного науково-методичного забезпечення.

Застосування різноманітних електронних соціальних мереж сприяє розвитку інформаційно-дослідницької компетентності наукових та науково-педагогічних працівників. Отже, наукові та науково-педагогічні працівники можуть використовувати електронних соціальних мереж для популяризації науково-педагогічної установи, для безпосередньої комунікації із аспірантами, докторантами, студентами та учнями, психологічної підтримки колег щодо ІКТ у навчально-виховному процесі, обміном досвідом, обговорення важливих педагогічних аспектів та проведення науково-педагогічних експериментів.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

У результаті проведеного дослідження визначено сучасний стан використання педагогічними працівниками електронних соціальних мереж у роботі з школярами у загальноосвітніх навчальних закладах.

Наголосимо, що педагогічні працівники повинні володіти низкою знань, вмінь та навичок для ефективного засвоєння учнями навчальних знань та відомостей. Адже відомо, що сучасна система підготовки фахівців, потребує суттєвої модернізації внаслідок технологізації навчального процесу у ВНЗ та Інститутах післядипломної підготовки, зокрема впровадження не лише інформаційно - комунікаційних технологій, але й використання електронних соціальних мереж. Варто наголосити, що готовність, бажання та прагнення до професійного самовдосконалення вчителів та соціальних педагогів, а також наукових та науково-педагогічних працівників сприятиме впровадженню електронних соціальних мереж в систему освіти та науки на якісному новому рівні. Вважаємо, що використання електронних соціальних мереж є перспективним: для проведення певних частин наукових досліджень та поширення їх результатів, повідомлень про наукові масові заходи, для підтримки наукової комунікації та розвитку інформаційно-дослідницької компетентності аспірантів, наукових і науково-педагогічних працівників.

Перспективами подальших досліджень є розроблення рекомендацій з метою використання електронних соціальних мереж в загальноосвітньому навчальному закладі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Архипова Т. Л., Осипова Н.В., Львов М.С. Социальные сети как средство организации учебного процесса. Інформаційні технології в освіті. 2015. № 22. С. 7–18.
2. Гуревич Р. Інтернет і його соціальні мережі в сфері освіти: напрями використання. Зб. наук. пр. III Міжнар. наук.-практ. конф. «Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи». С. 52-56. Доступно: http://ubgd.lviv.ua/konferenc/kon_ikt/plen_zasid/Gurevuch.pdf.
3. Іванова С.М. Проблема розвитку інформаційно-дослідницької компетентності наукових і науково-педагогічних працівників з використанням відкритих електронних науково-освітніх систем. Інформаційні технології і засоби навчання, 2018. Т. 68 (6). с.291-305. Доступно: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/>
4. Івашнюва С. В. Використання соціальних сервісів та соціальних мереж в освіті. Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки. 2012. № 2. С. 15-17.
5. Капустян І. Шведський досвід проектної організації інформаційно-комп'ютерної освіти. Імідж сучасного педагога. 2011. № 1(110). С. 40-41.

6. Клименко О. А. Социальные сети как средство обучения и взаимодействия участников образовательного процесса. Теория и практика образования в современном мире: материалы Междунар. науч. конф. г. Санкт-Петербург. Реноме, 2012. С. 405-407.
7. Коваленко В. В. Проблеми підготовки вчителя і соціального педагога до застосування мультимедійних засобів для формування основ здоров'я молодших школярів. Інформаційні технології і засоби навчання. 2013. №5 (37). Доступно: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/879>
8. Коноплицкий С. Интернет как предмет социологического анализа. Социология: теория, методы, маркетинг. 2005. № 3. С. 186–193.
9. Крибель С. С., Шобухова В.В. Использование социальных сетей в образовании. Информатика и образование. 2012. № 4 (233). С. 66-68.
10. Кучаковська Г. А. Роль соціальних мереж в активізації процесу навчання інформатичних дисциплін майбутніх вчителів початкової школи. Інформаційні технології і засоби навчання. 2015. № 3 (47). С. 136–149. Доступно: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1213/933>. – доступ 28.11.2015.
11. Литвинова С.Г. Мережа як засіб формування ІКТ-компетентностей вчителів-предметників. Засоби і технології сучасного навчального середовища : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. К., 2011. С.118–119.
12. Ломакин Д. С. Роль социальных сетей в современном образовательном процессе. Веб-сайт Профобразование РФ. Доступно: <http://rossobr.ru/?p=189>.
13. Мигович С. М., Тверезовська Н.Т. Роль і місце соціальних мереж у формуванні освітньо-інформаційного середовища аграрних університетів. Науковий вісник НУБіП серія ISSN: 2076-8184. Інформаційні технології і засоби навчання, 2015, Том 50, №6 46 «Педагогіка, психологія, філософія». Київ, 2012. Доступно: http://www.mnau.edu.ua/ua/02_02_01_10_mygovich.-html#ixzz2wnSKAKKp.
14. Можаява Г.В., Фещенко А.В. Использование виртуальных социальных сетей в учебном процессе. Современное образование: содержание, технологии, качество: 17 Междунар. науч.-метод. конф. СПб.: С.-Пб. гос. электротех. ун-т "ЛЭТИ" им. В.И. Ульянова (Ленина), 2011. С. 102-103.
15. Олексюк Н.В., Лебеденко Л.В. Використання електронних соціальних мереж у соціально-педагогічній роботі зі школярами. Інформаційні технології і засоби навчання. 2015. 4 (48). с.88–102. Доступно: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1273>.
16. Патаракин Е. Д. Социальные взаимодействия и сетевое обучение 2.0. монография. М.: НП «Современные технологии в образовании и культуре», 2009. 176 с.
17. Пінчук О. П. Історико-аналітичний огляд розвитку соціальних мережних технологій і перспектив їх використання у навчанні. Інформаційні технології і засоби навчання. 2015. № 4 (48). С. 14–34.
18. Спірін О.М., Яцишин А. В., Іванова С. М., Кільченко А. В., Лупаренко Л. А. Використання електронних систем відкритого доступу для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень. Інформаційні технології і засоби навчання. № 5 (55). С. 136-174. Доступно: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1501>.
19. Яцишин А. В. Застосування віртуальних соціальних мереж для потреб загальної середньої освіти. Інформаційні технології в освіті. 2014. №19. С. 119–126.
20. Яцишин А.В. Використання електронних соціальних мереж у роботі з обдарованими учнями / А.В. Яцишин, Н. В. Яськова // Освіта та розвиток обдарованої особистості. - 2016. - № 8. - С. 9-16.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED):

1. Arkhipova TL, Osipova NV, Lviv MS Social networks as a means of organizing the educational process. Information technology in education. 2015. № 22. S. 7–18.
2. Gurevich R. The Internet and its social networks in the field of education: areas of use. Coll. Science. pr. III International. scientific-practical conf. "Information and communication technologies in modern education: experience, problems, prospects." Pp. 52-56. Available: http://ubgd.lviv.ua/konferenc-/kon_ikt/plen_zasid/Gurevuch.pdf.
3. Ivanova SM The problem of development of information-research competence of scientific and scientific-pedagogical workers with the use of open electronic scientific-educational systems. Information technologies and teaching aids, 2018. Vol. 68 (6). pp.291-305. Available: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/>
4. Ivashneva SV The use of social services and social networks in education. Scientific notes of NDU named after M. Gogol. Psychological and pedagogical sciences. 2012. № 2. pp. 15–17.
5. Kapustyan I. Swedish experience of project organization of information and computer education. The image of a modern teacher. 2011. № 1 (110). С. 40-41.

6. Klimenko OA Social networks as a means of learning and interaction of participants in the educational process. Theory and practice of education in the modern world: materials International. scientific conf. St. Petersburg. Renome, 2012. S. 405-407.
7. Kovalenko VV Problems of preparation of teachers and social pedagogues for the use of multimedia tools for the formation of basic health of young students. Information technologies and teaching aids. 2013. №5 (37). Available: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/879>
8. Konoplitsky S. The Internet as a subject of sociological analysis. Sociology: theory, methods, marketing. 2005. № 3. S. 186–193.
9. Kribel SS, Shobukhova VV Use of social networks in education. Informatics and education. 2012. № 4 (233). Pp. 66-68.
10. Kuchakovskaya GA The role of social networks in intensifying the learning process of information disciplines for future primary school teachers. Information technologies and teaching aids. 2015. № 3 (47). Pp. 136–149. Available: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1213/933>. - access 11/28/2015
11. Litvinova SG Network as a means of forming ICT competencies of subject teachers. Means and technologies of modern educational environment: materials of VII International. scientific-practical conf. K., 2011. S.118–119.
12. Lomakin DS The role of social networks in the modern educational process. Website Vocational Education of the Russian Federation. Available: <http://rossobr.ru/?p=189>.
13. Migovich SM, Tverezovskaya NT The role and place of social networks in the formation of educational and information environment of agricultural universities. Scientific Bulletin of NULES ISSN series: 2076-8184. Information technologies and teaching aids, 2015, Volume 50, №6 46 "Pedagogy, psychology, philosophy". Kyiv, 2012. Available: http://www.mnau.edu.ua/ua/02_02_01_10_mygovich.-html#ixzz2wnSKAKKp.
14. Mozhaeva GV, Feshchenko AV Use of virtual social networks in the educational process. Modern education: content, technology, quality: 17 International. scientific method conf. SPb .: S.-Pb. state electrotech. University "LETI" them. YOU. Ulyanova (Lenin), 2011. S. 102-103.
15. Oleksyuk NV, Lebedenko LV The use of electronic social networks in socio-pedagogical work from school. Information technologies and teaching aids. 2015. 4 (48). pp.88–102. Available: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1273>.
16. Patarakin ED Social interactions and network learning 2.0.monograph. M .: NP "Modern technologies in education and culture", 2009. 176 p.
17. Pinchuk OP Historical and analytical review of the development of social network technologies and prospects for their use in education. Information technologies and teaching aids. 2015. № 4 (48). Pp. 14–34.
18. Spirin OM, Yatsyshyn AV, Ivanova SM, Kilchenko AV, Luparenko LA The use of electronic open access system for information and analytical support of pedagogical research. Information technologies and teaching aids. № 5 (55). Pp. 136-174. Available: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1501>.
19. Yatsyshyn AV Application of virtual social networks for the needs of general secondary education. Information technology in education. 2014. №19. Pp. 119–126.
20. Yatsyshyn AV The use of electronic social networks in working with gifted students / A.V. Yatsyshyn, NV Yaskova // Education and development of gifted personality. - 2016. - № 8. - P. 9-16.